

บทที่ 5

ปัจจัยที่มีบทบาทในการดำเนินงานของสถานีวิทยุโทรทัศนแห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ในฐานะสื่อมวลชนส่วนภูมิภาค

จากการศึกษา ลักษณะการดำเนินงานของสถานีวิทยุโทรทัศนแห่งประเทศไทยช่อง 8 ลำปาง ในฐานะสื่อมวลชนส่วนภูมิภาค ในบทที่ 4 พบว่าการดำเนินงานของสถานีวิทยุโทรทัศนแห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง มีลักษณะการดำเนินงานเป็นเพียงเครื่องมือถ่ายทอดข่าวสารจากส่วนกลางมายังส่วนภูมิภาค และตอบสนองความต้องการของส่วนกลางมากกว่าส่วนภูมิภาค

พลเอกสุรจิต จารุเศรณี อดีตอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ ได้กล่าวคำปราศรัยเนื่องในวันวงศิลาฤกษ์อาคารสถานีวิทยุโทรทัศนแห่งประเทศไทยช่อง 8 ลำปาง เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ.2502 ว่า "...กรมประชาสัมพันธ์มีความต้องการที่จะให้สถานีวิทยุโทรทัศนแห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง เป็นสถานีโทรทัศนของส่วนภูมิภาค ดำเนินงานเพื่อประชาชนในส่วนภูมิภาค และท้องถิ่น..."

Denis Mcquail, 1987 ได้กล่าวไว้ว่าการดำเนินงานขององค์การสื่อสารมวลชนตกอยู่ท่ามกลางแรงผลักดันทางสังคม ทั้งที่มาจากภายในองค์กรและภายนอกองค์กร ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจขององค์กร

จากการศึกษาบทบาทในการดำเนินงานของสถานีวิทยุโทรทัศนแห่งประเทศไทยช่อง 8 ลำปาง ในฐานะสื่อมวลชนส่วนภูมิภาค พบว่ามีปัจจัยที่มีบทบาทในการดำเนินงานของสถานีวิทยุโทรทัศนแห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง คือ ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก

ยุคที่ 1 ยุคทองประชาสัมพันธ์เขต ลำปาง

ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายในที่มีบทบาทในการดำเนินงานของสถานีวิทยุโทรทัศนแห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ในยุคทองประชาสัมพันธ์เขต ลำปาง ได้แก่

1. การบริหารงานและการดำเนินงาน การบริหารงานและการดำเนินงานของสถานีวิทยุโทรทัศนแห่งประเทศไทยช่อง 8 ลำปาง เป็นการดำเนินงานโดยการรับนโยบาย

จากส่วนกลาง และนโยบายจากผู้บริหารสถานี่ ดังนี้

1.1 นโยบายจากส่วนกลาง เนื่องจากสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง เป็นหน่วยงานราชการที่มาตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค จึงต้องรับนโยบายในการบริหารงานและการดำเนินงานมาจากกรมประชาสัมพันธ์

"การดำเนินงานของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ต้องตอบสนองนโยบายจากส่วนกลาง โดยเฉพาะในเรื่องของการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ให้กับหน่วยงานราชการจากส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ดังนั้น การตอบสนองนโยบายที่สำคัญประการแรกคือเน้นในการเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ นโยบาย กิจกรรมและผลงานของรัฐบาลหรือหน่วยงานราชการต่างๆ ทำให้สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 8 ลำปาง ต้องมีรายการที่ส่งมาจากส่วนกลาง โดยเฉพาะการถ่ายทอดรายการข่าว และรายการจากส่วนกลางตามคำสั่งของกรมประชาสัมพันธ์ " (วิจิต หอมโกศล, สัมภาษณ์, 17 มีนาคม 2537)

ในยุคกองประชาสัมพันธ์เขต ลำปาง สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง รับการถ่ายทอดข่าวจากสถานีโทรทัศน์ไทยทีวี ช่อง 4 บางขุนพรหม

คุณประสม บุรณะเหตุ อดีตผู้อำนวยการกองประชาสัมพันธ์เขต ลำปาง ไ้ คักกล่าวไว้ว่า สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ได้ดำเนินการเผยแพร่ข่าว ความรู้และการบันเทิงโดยการผลิตหรือจัดทำรายการของสถานีโดยตรงแล้วยังได้เริ่มงานถ่ายทอดรายการข่าวในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งรายการพิเศษที่สำคัญๆ เช่น การเสด็จพระราชดำเนินในพระราชพิธีต่างๆ เป็นต้น จากสถานีโทรทัศน์ในส่วนกลาง คือสถานีโทรทัศน์ไทยทีวี. ช่อง 4 โดยผ่านระบบไมโครเวฟของศูนย์โทรคมนาคม องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยอีกส่วนหนึ่งด้วย (หนังสือโทรทัศน์, 2526)

"จากนโยบายการเป็นศูนย์ข่าวสารของทางราชการในภาคเหนือ ในยุคนี้ ได้มีการประสานงานกับประชาสัมพันธ์จังหวัดต่าง ๆ โดยใช้วิทยุภายใน ส่งข่าวสารจากหน่วยวิทยุของแต่ละจังหวัดส่งมายังสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง และทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 8 ลำปาง จะได้คัดเลือกข่าวและนำเสนอทุกวัน ในเวลา 18.10 - 19.10น. เนื้อหาของข่าวก็จะได้จากศูนย์ข่าวจากจังหวัดต่าง ๆ ในภาคเหนือ" (ณรงค์ บงบุท, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2537) ในการดำเนินงานตามนโยบายข้อนี้ เป็นผลทำให้มีรายการข่าวท้องถิ่น

จากนโยบายที่ได้กำหนดให้สถานีวิทยุโทรทัศนแห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ให้บริการการแพร่ภาพออกอากาศรายการข่าวรายการความรู้ และ ยังมีนโยบายในการให้บริการเรื่องรายการบันเทิง แก่ประชาชนในแนวโน้มที่เป็นการส่งเสริมศิลป และ วัฒนธรรม ของชาติและ ของท้องถิ่นในภาคนี้ การดำเนินงานนโยบายตามข้อนี้ เป็นผลให้มีรายการบันเทิง ของท้องถิ่น นั่นคือ รายการละครขอพื้นเมือง

นั่นคือการรับนโยบายจากกรมประชาสัมพันธ์ทำให้ การดำเนินงานของสถานีวิทยุโทรทัศนแห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง เป็นปัจจัยในรายการที่มาจากส่วนกลางและรายการท้องถิ่น

1.2 นโยบายของผู้บริหารสถานี การที่สถานีวิทยุโทรทัศนแห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ได้ดำเนินงานตามนโยบายที่มาจากส่วนกลางนั้น ภาระกิจหลักที่สถานีวิทยุโทรทัศนแห่งประเทศไทยช่อง 8 ลำปาง ต้องทำ คือ การประชาสัมพันธ์ และ การปฏิบัติการตอบสนองนโยบายของรัฐบาล ส่วนราชการสถาบันและสังคมทั่ว ๆ ไป ในเรื่องให้บริการของรัฐบาล และเพื่อสาธารณะทั่วไป เป็นการให้บริการโดยไม่คิดมูลค่าใด ๆ ทั้งสิ้น เนื่องจากทางสถานีวิทยุโทรทัศนแห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ได้รับงบประมาณสนับสนุน น้อยมาก แต่มีค่าใช้จ่ายสูงทำให้จำเป็นต้องพึ่งตัวเอง โดยเปิดให้มีการโฆษณาสินค้าในช่วงเวลาที่ว่างเว้นจากการให้บริการแก่สาธารณะไปแล้ว (สุวิทย์ หวังภุชเคนทร์, 2526) ซึ่งเป็นผลทำให้มีการโฆษณาทางสถานีวิทยุโทรทัศนแห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปางขึ้น

"ผู้อำนวยการกองประชาสัมพันธ์เขตลำปาง ในฐานะเป็นผู้อำนวยการสถานีวิทยุโทรทัศนแห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง มีหน้าที่ในการควบคุมและกำหนดนโยบาย การดำเนินงานของสถานีให้สอดคล้องกับนโยบายของกรมประชาสัมพันธ์ ผู้อำนวยการสถานีเป็นผู้กำหนดนโยบายในการปฏิบัติเกี่ยวกับ การเช่าเวลาของสถานีวิทยุโทรทัศนแห่งประเทศไทยช่อง 8 ลำปาง ร่วมกับนายสถานีของสถานีวิทยุโทรทัศนแห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง และหัวหน้าฝ่ายการเงิน" (ประเสริฐ สิงห์สุรเมธ, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2537)

ในยุคของประชาสัมพันธ์เขตลำปาง เป็นยุคที่ สถานีวิทยุโทรทัศนแห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ค่อนข้างที่จะมีอิสระในการดำเนินงาน โดยเฉพาะในเรื่องการผลิตรายการ การจัดผังรายการ งานรับผิดชอบในการจัดหาโฆษณา ทำสัญญาเช่าเวลาและติดตามงานโฆษณา เช่น เก็บเงินค่าโฆษณา ติดตามทวงหนี้โฆษณา เป็นต้น ทำให้เรื่องการจัดสรรงบประมาณเพื่อปรับปรุงอุปกรณ์และเครื่องมือในการผลิตรายการ ตลอดทั้งการผลิตรายการของสถานีวิทยุโทรทัศนแห่งประเทศไทยช่อง 8 ลำปาง มีความคล่องตัวมากกว่ายุคอื่น ๆ ทั้งนี้ ผู้อำนวยการ

การสถานี มีอำนาจสั่งจ่ายเงินนอกงบประมาณ ที่เป็นรายได้มาจากการโฆษณาได้ไม่เกิน 100,000 บาท ต่อ เดือน" (วิจิต หอมโกศล, สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2537)

จากการศึกษาพบว่า ถึงแม้ว่าสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปางจะต้องดำเนินงานตามนโยบายจากส่วนกลาง แต่ในการดำเนินงานจริง ๆ แล้ว สามารถตัดสินใจในการบริหารงานและการผลิตรายการได้เอง ไม่ว่าจะเป็นการทำสัญญาเช่าเวลา หรือนำรายได้มาใช้จ่ายในการผลิตรายการได้ ซึ่งมีผลทำให้สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง มีรายการที่มาจากส่วนกลางและมีการผลิตรายการของท้องถิ่น แต่อย่างไรก็ตาม สัดส่วนรายการที่มาจากส่วนกลางก็มากกว่าสัดส่วนรายการของท้องถิ่น

2. ความเป็นมืออาชีพ หมายถึง บุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในการบริหารการผลิตรายการ สถานีโทรทัศน์อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

จากการศึกษาพบว่า ก่อนปี พ.ศ. 2512 เจ้าหน้าที่ของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ยังไม่มีการผลิตรายการของตนเอง และเจ้าหน้าที่ของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง จะเป็นนายช่างที่จบมาจากด้านเทคนิค ซึ่งจะต้องมาดูแลเครื่องส่ง เป็นช่างกลึง ช่างแสง ช่างเสียง ช่างเครื่องยนต์ เป็นต้น แต่คนที่จะมาทำหน้าที่ วางแผนผลิตรายการไม่มี และรายการส่วนใหญ่มาจากส่วนกลาง บางครั้งรายการที่ส่งมาไม่สมบูรณ์ เช่นรายการภาพยนตร์ไม่มีเสียงพากย์ เจ้าหน้าที่ต้องเล่นบทเป็นผู้พากย์บทภาษาไทยนั้นหมายความว่าในช่วงนี้ ไม่มีบุคลากรที่เป็นมืออาชีพในการบริหารและผลิตรายการ แต่กลับเอานายช่างมาพากย์บทภาพยนตร์แทน

ต่อมาปี พ.ศ.2512 ได้เริ่มรับบุคลากรฝ่ายรายการมาบริหารงาน และลงมือผลิตรายการเอง คือ คุณวิจิตร วุฒิวาฬ ซึ่งทำหน้าที่เป็นหัวหน้าฝ่ายรายการ ทั้งนี้ คุณวิจิตร วุฒิวาฬ เป็นผู้ที่จบการศึกษาจากคณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทำให้สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปางในยุคกองประชาสัมพันธ์ ได้บุคลากรที่เรียนมาทางด้านนี้โดยตรงเข้ามาบริหารงาน และผลิตรายการโทรทัศน์ของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง อย่างมีประสิทธิภาพ โดยความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ ซึ่งเคยอยู่ในตำแหน่งช่างเทคนิค แต่มีประสบการณ์จากการพากย์บทภาพยนตร์ และคลุกคลีกับรายการของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง มาก่อน เช่น คุณณรงค์ ยงยุทธ จากตำแหน่งช่างเทคนิคมา เป็นผู้กำกับเวที ซึ่งถือเป็นมืออาชีพโดยประสบการณ์ (Professional Experience) ได้ร่วมกันผลิตรายการของท้องถิ่นขึ้นมา เช่นรายการทีวี.สัมพันธ์ รายการละคร สาท. 8 เป็นต้น

จากการศึกษาพบว่า แม้ว่าสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ในยุคแรก จนถึง ปี พ.ศ. 2512 จะยังไม่มีบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ ในการบริหารงาน และการผลิตรายการโทรทัศน์อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ แต่หลังจาก พ.ศ.2512 - พ.ศ.2518 ในยุคนี้ จะมีบุคลากรที่เป็นมืออาชีพ ทั้งจากการศึกษามาโดยตรง และจากประสบการณ์ จึงทำให้สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง มีการผลิตรายการท้องถิ่น มากขึ้น

นอกจากเจ้าหน้าที่ของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง จะผลิต รายการเองแล้ว จากการศึกษพบว่าการผลิตรายการในยุคนี้เกิดจากผู้ผลิตรายการ 2 ประเภท คือ

2.1 ผู้ผลิตรายการที่มาจากส่วนกลาง เป็นผู้ที่เช่าเวลาของสถานีเพื่อจัด รายการและนำคารา นักแสดงจากกรุงเทพฯ มาแสดงรายการสดที่สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง เช่น รายการละครท่วมและเพื่อน รายการศรีไทยการละครและ รายการเกมโชว์ต่าง ๆ เป็นต้น

2.2 ผู้ผลิตรายการของท้องถิ่นได้แก่ ผู้ผลิตรายการของสถานี และผู้ผลิต รายการที่เป็นบุคคลจากหน่วยงานในส่วนภูมิภาค ผู้ผลิตรายการของสถานี เป็นเจ้าหน้าที่ของ สถานีที่ผลิตรายการตามนโยบาย เช่น รายการข่าวท้องถิ่น รายการทีวีสัมพันธ์ และผลิตรายการ ที่ได้รับการสนับสนุนจากผู้อุปถัมภ์รายการ เช่น ละครของสภท. 8 ส่วนผู้ผลิตที่เป็นบุคคล จากหน่วยงานในส่วนภูมิภาค เช่น รายการละครซอพื้นเมือง รายการปกิณกะพายัพ เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตาม รายการที่ผลิตในยุคกองประชาสัมพันธ์เขต ลำปาง ก็ยังมี สัดส่วนรายการน้อยกว่ารายการที่มาจากส่วนกลางดังที่ได้กล่าวในบทที่ 4 ไปแล้ว

3. เทคโนโลยีในการแพร่ภาพออกอากาศของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ในยุคกองประชาสัมพันธ์เขต ลำปาง เป็นอุปกรณ์สื่อวิทยุโทรทัศน์ในยุคต้นของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ในสมัยนั้นเครื่องส่งยังต้องใช้หลอดสูญญากาศเป็นหลักโดยยังส่ง เป็นระบบทีวีขาว-ดำ 525 เส้น กำลังส่ง 2 กิโลวัตต์ ช่วงก่อนปี พ.ศ.2512 ยังไม่มี อุปกรณ์และเครื่องมือในการผลิตรายการที่ครบถ้วนสมบูรณ์ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ยังต้องรับรายการจากส่วนกลาง ที่ส่งมาในรูปของภาพยนตร์ 16 มม. วิดีโอเทป ขนาด 2 นิ้ว ตลอดจนการถ่ายทอดรายการจากสถานีโทรทัศน์ไทยทีวี ช่อง 4 บางขุนพรหม

หลังจาก ปี พ.ศ. 2512 เมื่ออุปกรณ์และเครื่องมือสำหรับการผลิตรายการมี

ความพร้อมสูงขึ้น สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง สามารถแพร่ภาพออกอากาศได้ จึงได้ผลิตรายการขึ้นที่สถานีของตนเอง ซึ่งการผลิตรายการนี้มีทั้งผู้ผลิตรายการจากส่วนกลางและจากหน่วยงานที่อยู่ในส่วนภูมิภาค ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของสถานีเองได้ดำเนินการผลิตรายการมากขึ้น มีผลทำให้สัดส่วนรายการของท้องถิ่นเพิ่มขึ้น

จากการศึกษาพบว่า ถึงแม้ว่าสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ในยุคนี้จะมีการผลิตรายการเพิ่มขึ้น แต่สัดส่วนรายการของรายการที่ผลิตในท้องถิ่น ก็ยังเป็นสัดส่วนรายการที่น้อยกว่ารายการที่มาจากส่วนกลาง

4. งบประมาณ งานผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์เป็นการลงทุนอย่างหนึ่งเพื่อผลิตงานออกมาเสนอให้กับลูกค้า ซึ่งหมายถึงผู้ชมรายการโทรทัศน์ทางบ้าน อุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆ ตลอดจนบุคคลากรต้องใช้เงินงบประมาณมาสนับสนุนในการจัดหา จัดซื้ออุปกรณ์เครื่องมือ ตลอดจน การจ้างบุคคลากรที่ขาดแคลน

"นอกจากกองประชาสัมพันธ์เขต ลำปาง มีหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบ คือ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปางแล้ว ยังต้องรับผิดชอบสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในเขตพื้นที่ภาคเหนืออีก 8 สถานี งบประมาณที่ได้รับมาจำเป็นต้องแบ่งให้สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ที่อยู่ในความรับผิดชอบอีกด้วย ดังนั้นทำให้สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ได้รับงบประมาณน้อยไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง อีกทั้งอุปกรณ์และเครื่องมือในการดำเนินงานของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 8 ลำปาง มีราคาแพงมาก เป็นเหตุให้ทางสถานีต้องตัดสินใจให้มีการเช่าเวลา และการขายโฆษณา เพื่อหารายได้เลี้ยงตัวเอง ซึ่งทางกรมประชาสัมพันธ์ได้อนุญาตให้สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ในยุคนี้สามารถหาเงินรายได้จากการโฆษณาและเลี้ยงตัวเองได้" (วิจิตร วุฒิอำพล, สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2537)

จากการศึกษาพบว่า สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ในยุคนี้มีการให้เช่าเวลาและการขายโฆษณา ซึ่งมีผลทำให้ผู้ที่มาเช่าเวลาหรือมาซื้อเวลาเพื่อลงโฆษณานั้นเป็นผู้ที่มาจากส่วนกลาง เนื่องจากมีอำนาจในการเช่าเวลา และซื้อเวลาได้มากกว่าคนในท้องถิ่นจึงทำให้สัดส่วนรายการที่มาจากส่วนกลางมีมากกว่าสัดส่วนรายการของท้องถิ่น

ปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายนอกที่มีบทบาทในการดำเนินงานของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ในยุคกองประชาสัมพันธ์เขต ลำปาง มีดังนี้

1. ผู้อุปถัมภ์รายการ หมายถึงผู้ที่เป็นผู้อุปถัมภ์รายการหรือผู้สนับสนุนรายการของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง รายการแต่ละรายการจะอยู่ได้หรือไม่ก็ต้องขึ้นอยู่กับผู้อุปถัมภ์รายการหรือผู้สนับสนุนรายการ ซึ่งปัจจุบันนี้เป็นปัจจัยทางด้านธุรกิจ และโฆษณา

ผู้อุปถัมภ์รายการ เป็นปัจจัยที่สำคัญในการผลิตรายการของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 8 ลำปาง เพราะทำให้มีผู้เช่าเวลาของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ซึ่งเป็นการสร้างรายได้ของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง เพื่อนำมาปรับปรุงการดำเนินงานและการแพร่ภาพออกอากาศของทางสถานี

อย่างไรก็ตาม สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 8 ลำปางจะมีรายได้จากค่าเช่าเวลาจากผู้ผลิตรายการเท่านั้น ทั้งนี้เพราะโฆษณาต่าง ๆ ที่แพร่ภาพออกอากาศจะต้องผ่านผู้ผลิตรายการแต่ละรายการโดยไม่ผ่านทางสถานี สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง จะได้รับเพียงค่าเช่าเวลา ดังนั้นรายได้ที่เกิดจากการโฆษณา จึงจ่ายให้ผู้ผลิตรายการโดยตรง ไม่ใช่จ่ายโดยตรงกับทางสถานี ยกเว้นรายการที่เจ้าหน้าที่ของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยผลิตรายการเอง

ในยุคนองประชาสัมพันธ์เขต ลำปาง สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 8 ลำปาง มีผู้อุปถัมภ์รายการทั้งจากส่วนกลางและจากท้องถิ่น แต่สัดส่วนรายการผู้อุปถัมภ์รายการที่มาจากส่วนกลางจะมีมากกว่า ปัจจุบันที่ผู้อุปถัมภ์รายการจะพิจารณา คือ อัตราส่วนของผู้ชมรายการ (Rating) ถ้ารายการใดมีอัตราของผู้ชมรายการสูง ผู้อุปถัมภ์รายการจะสนับสนุนโฆษณาเต็มเวลารายการทั้งรายการ แม้ว่าจะมีผู้อุปถัมภ์รายการจากท้องถิ่นให้การสนับสนุนรายการของท้องถิ่นมากพอสมควร แต่ผู้อุปถัมภ์รายการจากส่วนกลางยังมีมากกว่า (ประเสริฐสิงห์สุรเมธ, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2537)

จากการศึกษาพบว่า แม้ว่าสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง จะมีรายได้จากการให้เช่าเวลา แต่เนื่องจากผู้อุปถัมภ์รายการจากส่วนกลางมีมากกว่าทำให้มีรายการที่มาจากส่วนกลางมากกว่ารายการของท้องถิ่น

2. ความต้องการและความสนใจของผู้ชมรายการความสำเร็จของการแพร่ภาพออกอากาศของสถานีวิทยุโทรทัศน์ขึ้นอยู่กับความต้องการและความสนใจของผู้ชมรายการปัญหา มีอยู่ว่าจะทำอย่างไรจึงจะผลิตรายการให้เป็นไปตามความต้องการของผู้ชมรายการ

การสำรวจความคิดเห็นและทัศนคติ จะช่วยให้ผู้จัดพิมพ์รายการและผู้ผลิตรายการ ได้ตัดสินใจผลิตรายการให้ใกล้เคียงกับความต้องการของผู้ชมรายการมากที่สุด

ในยุคกองประชาสัมพันธ์เขต ลำปาง สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง มีการสำรวจความต้องการและความสนใจ ของผู้ชมรายการซึ่งได้จากการจัด "รายการทีวีสัมพันธ์" เริ่มจัดรายการตั้งแต่ปีพ.ศ. 2512 เป็นรายการตอบปัญหาต่าง ๆ จากจดหมายที่ผู้ชมรายการของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง เขียนมาในรายการ ทำให้ทราบความต้องการและความสนใจของผู้ชมรายการ ว่าต้องการให้สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง จัดรายการประเภทใดบ้าง และยังได้ทราบปัญหาของผู้ชมรายการในการรับสัญญาณเครื่องรับโทรทัศน์ของ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง เพื่อนำปัญหามาแก้ไขและปรับปรุงการดำเนินงานของ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง และยังมีการสำรวจอีกลักษณะ คือ การสอบถามพูดคุยกับผู้ชมรายการที่เข้ามาร่วมสนุกกับรายการ และมาชมรายการในห้องส่งของสถานี ซึ่งรายการผลิตรายการในยุคนี้มีทุกวัน"(ณรงค์ ยงบุทธิ, สัมภาษณ์, 17 มีนาคม 2537)

การสำรวจดังกล่าว เป็นการสำรวจแบบทางอ้อมของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปางจากจดหมายโทรศัพท์ และการพูดคุยสอบถาม ทำให้ทราบความต้องการและความสนใจของผู้ชมรายการได้

สำหรับการสำรวจทางตรงนั้น ในยุคนี้ผู้บริหารของสถานียังไม่เห็นความสำคัญของการสำรวจแบบนี้ แต่ก็มีหน่วยงานอื่นที่ได้ทำการสำรวจให้ คือ นักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และจากผลการสำรวจทัศนคติของชาวลำปาง ที่มีต่อรายการวิทยุโทรทัศน์ของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 8 ลำปาง ในครั้งนั้น พบว่าความคิดเห็นของประชาชนในเขตเทศบาลของจังหวัด ลำปาง มีความเห็นว่ารายการที่ดีเป็นอันดับ 1 คือ รายการภาพยนตร์สารคดีของสัตว์ และเมืองไทยขอบฟ้ากว้าง คิดเป็นร้อยละ 55.49 รายการที่นับว่าดีเป็นที่ 2 คือ รายการข่าวค่นว่นทั่วโลกคิดเป็นร้อยละ 51.22 ส่วนรายการที่จัดว่าดีเป็นที่ 3 คือ การอภิปรายเรื่อง "ประชาธิปไตย" ของศูนย์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยเท่ากับ ร้อยละ 43.90 (จำนง วิบูลย์ศรี, 2517)

จะเห็นว่าจากการสำรวจความคิดเห็นดังกล่าว ผู้ชมชอบรายการที่มาจากส่วนกลางมากกว่ารายการท้องถิ่น ผู้ชมรายการนับเป็นปัจจัยที่สำคัญสำหรับการดำเนินงานของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง

จากผลการศึกษาในยุคทองประชาสัมพันธ์เขต ลำปาง บัจจัยที่มีบทบาทต่อการดำเนินงานของสถานีวิทย์โทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 8 ลำปาง ในฐานะสื่อมวลชนส่วนภูมิภาค พบว่าบัจจัยภายใน ได้แก่ นโยบาย ความเป็นมืออาชีพ เทคโนโลยี และงบประมาณ ส่วนบัจจัยภายนอก ได้แก่ ผู้อุปถัมภ์รายการ ความต้องการและความสนใจของผู้ชมรายการ ซึ่งทำให้บัจจัยดังกล่าว ทำให้สถานีวิทย์โทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง มีการบริหารงานด้านการผลิตรายการ โดยต้องปรับนโยบายของสถานีเพื่อหารายได้มาเลี้ยงตัวเอง โดยมีผู้อุปถัมภ์รายการเป็นผู้ที่สถานีต้องพึ่งพาอย่างมาก เพราะรายการอยู่ได้หรือไม่ก็ต้องขึ้นอยู่กับธุรกิจและโฆษณา ทำให้มีการเช่าเวลาของสถานีวิทย์โทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 8 ลำปาง และนำรายได้มาสนับสนุนการผลิตรายการ จึงทำให้มีผู้ผลิตรายการจากส่วนกลางที่มีความสามารถ ในการหาผู้อุปถัมภ์รายการได้ดีกว่า ผู้ผลิตรายการของท้องถิ่น ดังนั้นรายการที่มาจากส่วนกลางจึงมากกว่ารายการของท้องถิ่น

ยุคที่ 2 ยุคศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 2 ลำปาง

บัจจัยภายใน บัจจัยภายในที่มีบทบาทในการดำเนินงานของสถานีวิทย์โทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ในยุคศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 2 ลำปาง มีดังนี้

1. การบริหารและการดำเนินงาน สถานีวิทย์โทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ในยุคศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 2 ลำปาง ได้รับนโยบายจากส่วนกลาง และรับนโยบายจากผู้บริหารสถานี เช่นเดียวกับยุคที่ 1

1.1 นโยบายจากส่วนกลาง การรับนโยบายจากส่วนกลางมาบริหารและดำเนินงานของสถานีวิทย์โทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 8 ลำปาง

นายวิจิต หอมโกศล อดีตผู้อำนวยการศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 2 ลำปาง ได้กล่าวว่า "การปฏิบัติหน้าที่เป็นสื่อกลางโฆษณา และเผยแพร่ นโยบาย กิจกรรม ความมุ่งหมายของรัฐบาลและหน่วยงานราชการ ในการดำเนินงานของสถานีวิทย์โทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 8 ลำปาง จะปฏิบัติเป็นประจำทั้งรับข่าวสารรับคำสั่งนโยบายที่แถลงต่อสภาและเรื่องราวต่าง ๆ ที่กรมประชาสัมพันธ์มอบหมายจากส่วนกลาง จะเป็นลักษณะการถ่ายทอดรายการจากส่วนกลางตามคำสั่งของกรมประชาสัมพันธ์ การถ่ายทอดข่าว 20.00 น. การถ่ายทอดโทรทัศน์เฉพาะกิจ การถ่ายทอดจากสถานีใดก็ได้แล้วแต่ กรมประชาสัมพันธ์จะมีคำสั่งให้ปฏิบัติ"

สำหรับการให้บริการ หน่วยงานราชการอื่น ๆ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค นายวิจิต หอมโกศลกล่าวว่า "ถ้าหากหน่วยงานราชการที่ต้องการให้กรมประชาสัมพันธ์ถ่ายทอดรายการสดให้ก็ต้องแจ้งไปที่กรมประชาสัมพันธ์ และกรมประชาสัมพันธ์จะมีคำสั่งมายังสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ให้ถ่ายทอดรายการให้หน่วยงานนั้น เช่น ถ่ายทอดพระราชพิธีต่าง ๆ เหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวกับส่วนรวม ที่ประชาชนควรจะได้รับรู้ แม้ว่าเวลาเดิมของช่วงเวลาที่จะมีการถ่ายทอดรายการที่มาจากส่วนกลางนั้น จะเป็นช่วงเวลาที่มีรายการของท้องถิ่น ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง จะต้องดำเนินการถ่ายทอดรายการของหน่วยงานที่มาจากส่วนกลางให้ก่อน"

จากการศึกษาพบว่านโยบายที่มาจากส่วนกลาง นั้น สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง จะต้องปฏิบัติตาม จะเน้นเรื่องการให้บริการข่าวสาร ข้อมูลจากส่วนกลางให้มาแพร่ภาพออกอากาศที่ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง มากกว่ารายการที่ผลิตในท้องถิ่น

1.2 นโยบายของผู้บริหารสถานี สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ในยุคศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 2 ลำปาง ผู้บริหารสถานีมีอำนาจที่จะตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานของสถานี อาทิ การเลือกสำนักข่าวในการถ่ายทอดข่าวที่มาจากส่วนกลาง

"ในการถ่ายทอดรายการข่าวที่มาจากส่วนกลางของ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง นั้น ในยุคศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 2 ลำปาง จะถ่ายทอดรายการข่าวจากสถานีโทรทัศน์ ช่อง 9 อสมท. หรือจากสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 ซึ่งจะขึ้นอยู่กับนโยบายของผู้อำนวยการศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต ที่จะเลือกถ่ายทอดรายการข่าวจาก สถานีโทรทัศน์ ช่องใดโดยต้องติดต่อประสานงานกับ ผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์นั้น ก่อนที่จะถ่ายทอดสัญญาณ" (วิจิต หอมโกศล, สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2537)

ในยุคศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 2 ลำปาง นี้ การทำสัญญาเช่าเวลา จะแตกต่างจากในยุคกองประชาสัมพันธ์เขต ลำปาง คือ ผู้อำนวยการศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 2 ลำปาง มีสิทธิลงนามในสัญญาเช่าเวลาเพียงแต่ สัญญาเช่าเวลาในระยะเวลานั้นๆ แต่ถ้าเป็นสัญญาเช่าเวลารายปี ผู้อำนวยการกองคลังจะเป็นผู้ลงนามแทนอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์

"ในยุคศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 2 ลำปาง รายการของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง เป็นรายการประเภทให้เช่าชื่อเวลาเป็นส่วนใหญ่ การลงนามให้สัญญาเช่า

เวลา ซึ่งเดิมผู้อำนวยการศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 2 ลำปาง เคยเป็นผู้ลงนามแทนอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ ได้เปลี่ยนเป็นผู้อำนวยการกองคลังเป็นผู้ลงนามในสัญญาเช่าเวลาแทน เช่น การทำสัญญาเช่าเวลาของ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ซึ่งมาเช่าเวลาของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ในช่วงเวลาที่มีอัตราผู้ชมรายการสูง เกือบทั้งหมด" (พรพิศ สิริวัฒน์, สัมภาษณ์, 13 กันยายน 2537)

จากการศึกษาพบว่า เมื่ออำนาจการตัดสินใจในการเช่าเวลากลายเป็นของส่วนกลาง และผู้อำนาจในการตัดสินใจไม่ได้เข้าใจถึงความต้องการของประชาชนในส่วนภูมิภาค รายการที่มาแพร่ภาพออกอากาศในยุคนี้นี้ จึงเป็นรายการที่ตอบสนองความต้องการของส่วนกลางมากกว่า ซึ่งมีบทบาทต่อการดำเนินงานด้านการผลิตรายการ ของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ในยุคศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 2 ลำปาง นั่นคือ ทำให้รายการที่มาจากส่วนกลางมีมากกว่ารายการของท้องถิ่น

2. ความเป็นมืออาชีพ การดำเนินงานของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในการบริหารงานและผลิต รายการของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

จากการศึกษาการดำเนินงานของฝ่ายรายการปี พ.ศ. 2518 พบว่ามีการแบ่งงาน ในฝ่ายรายการออกเป็น 6 งานด้วยกัน คือ งานแผนผังรายการ งานภาพยนตร์ เทปโทรทัศน์ สไลด์ งานรายการสด งานศิลปกรรม งานกำกับรายการและเวที และงานผู้ประกาศ ทั้งนี้ ไม่มีบุคลากรที่เรียนจบโดยตรงทางด้านสาขาวิทยุโทรทัศน์เลย บุคลากรส่วนใหญ่จะเป็น เจ้าหน้าที่ธุรการ นายช่างศิลป์ นายช่างไฟฟ้าสื่อสาร และผู้ประกาศ ซึ่งมาทำงานในส่วน ของการดูแลรายการมากกว่าผลิตรายการของทางสถานี เท่านั้น ถึงแม้ว่าสถานีวิทยุโทรทัศน์ แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง จะมีบุคลากรที่จบมาโดยตรง แต่ก็ไม่ได้มาทำงานทางด้าน ฝ่ายรายการ

อย่างไรก็ตาม บุคลากรของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ในยุคศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 2 ลำปาง ก็ได้ตระหนักถึงการผลิตรายการของท้องถิ่นเพื่อ ตอบสนองนโยบายของสถานี จึงได้พยายามที่จะผลิตรายการของท้องถิ่นขึ้น แต่ก็ประสบปัญหา ในเรื่องการสรรหาบุคลากรที่จะมาดำเนินการ และปัญหาเรื่องการขาดงบประมาณในการ สนับสนุนการผลิตรายการ

4. งบประมาณ เป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำเนินงานของฝ่ายรายการ แต่เนื่องจากการขาดงบประมาณสนับสนุน จึงทำให้ฝ่ายรายการไม่สามารถดำเนินการผลิตรายการของท้องถิ่นตามที่ต้องการได้

"ในยุครัฐบาลประชาธิปัตย์เขต 2 ลำปาง สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ฝ่ายรายการได้จัดทำโครงการของงบประมาณไปให้กรมประชาสัมพันธ์ เพื่อเสนอต่อรัฐบาลต่อไปนั้น งบประมาณที่ได้รับมาจะถูกตัด จนไม่เพียงพอในการดำเนินงานของสถานีหรือจะให้งบประมาณเฉพาะกรณีจำเป็นจริง เช่น ในปี พ.ศ. 2525 งบประมาณที่ได้รับเป็นงบประมาณ ด้านเทคนิคเพื่อเปลี่ยนจากระบบขาวดำ เป็นระบบสี 625 เส้น" (อำพล บุญจันทร์, สัมภาษณ์, 13 กันยายน 2537)

ในปี พ.ศ.2521-2529 ในช่วงนี้เป็นยุควิกฤตของเรื่องงบประมาณ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ไม่ได้รับงบประมาณจากกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งผู้อำนวยการกองช่างและทะเบียนวิทยุ และคณะ(2526)ได้กล่าวไว้ในหนังสือครบรอบ 50 ปี กรมประชาสัมพันธ์ว่า

"การดำเนินงานขยายบริการโทรทัศน์ทั่วประเทศ ในช่วงปี 2521 มีปัญหาเรื่องการเมืองแทรกซ้อน โดยรัฐบาลชุดนายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีนโยบายให้ยกเลิกกิจการของบริษัทไทยโทรทัศน์ จำกัด ซึ่งกรมประชาสัมพันธ์เป็นผู้ควบคุมการดำเนินงานอยู่ไปเป็นองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย (อสมท.) ซึ่งดำเนินงานนอกเหนือการบริหารงานของกรมประชาสัมพันธ์ นอกจากนั้น คณะรัฐมนตรียังได้มีมติ เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2521 ให้โอนกิจการและทรัพย์สินของสถานีวิทยุโทรทัศน์ของกรมประชาสัมพันธ์ในส่วนภูมิภาคไปให้องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทยดำเนินการ กับให้โอนกิจการและทรัพย์สินของสถานีวิทยุกระจายเสียง ขององค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย ให้กรมประชาสัมพันธ์ดำเนินการ ดังนั้นการดำเนินการต่าง ๆ ในด้านโทรทัศน์จึงต้องหยุดชงัก"

"เมื่อสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ไม่ได้รับงบประมาณจากรัฐบาล จึงต้องให้เช่าเวลาเพื่อจะได้มีรายได้เลี้ยงตัวเองเหมือนในยุคกองทุนประชาสัมพันธ์เขตลำปาง แต่เนื่องจาก ในปี พ.ศ.2518 ได้มีระเบียบว่าด้วยคณะกรรมการบริหารวิทยุและโทรทัศน์ขึ้นมาแล้ว ปรากฏว่าเรื่องการทำสัญญาเช่าเวลาของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 8 ลำปาง ต้องทำสัญญาเช่าเวลาที่กองคลัง และแบ่งรายได้จากการโฆษณาเข้ากรมประชาสัมพันธ์ 75% แบ่งเข้างบประมาณ 25%" (ประเสริฐ สิงห์สุรเมธ, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2537)

จากการศึกษาพบว่า การทำสัญญาเช่าเวลากับกองคลังนี้ ทำให้มีผลกระทบต่อกรดำเนินงานของสถานี ในฐานะสื่อมวลชนส่วนภูมิภาค เนื่องจากการทำสัญญาที่ส่วนกลาง ซึ่งไม่ได้รับรู้ความต้องการของ ประชาชนในส่วนภูมิภาค ทำให้รายการที่เสนอในยุคนี้ ไม่ได้ตอบสนองความต้องการของประชาชนในส่วนภูมิภาค และทำให้เวลาของรายการท้องถิ่นถูกลดเหลือน้อยลงจากเดิม

ปัจจัยภายนอกปัจจัยภายนอกที่มีบทบาทในการดำเนินงานของ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ในยุคศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 2 ลำปาง ได้แก่

1. คู่แข่งชั้น จากยุคกองประชาสัมพันธ์เขต ลำปาง ที่สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง เป็นสถานีวิทยุโทรทัศน์หนึ่งเดียวในการแพร่ภาพออกอากาศรายการต่าง ๆ เพื่อประชาชนในส่วนภูมิภาค เขตภาคเหนือ ซึ่งสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ได้ทำหน้าที่ในฐานะบทบาทของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ส่วนภูมิภาคโดยไม่มีคู่แข่งชั้นก็นับว่าไม่มีใครมาแย่งส่วนแบ่งของผู้ชมในเขตภาคเหนือได้

ต่อมา ในยุคศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 2 ลำปาง สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 และสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 ได้ขยายเครือข่ายมาตั้งสถานีถ่ายทอดในส่วนภูมิภาค ทำให้สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง มีคู่แข่งชั้น ซึ่งทำให้สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ถูกแบ่งส่วนผู้ชมรายการ

"สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ได้ประสบปัญหาในเรื่องส่วนแบ่งของผู้ชมรายการ เนื่องจากสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 และสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 ได้ขยายเครือข่ายมาตั้งสถานีถ่ายทอดในส่วนภูมิภาค ทำให้ผู้ชมรายการหันไปชมรายการจากสถานีโทรทัศน์ทั้งสองแทนสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง และมีผลทำให้ผู้อุปถัมภ์รายการถอนรายการจาก สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ไปซื้อเวลาของสถานีดังกล่าวแทน เนื่องจากได้โฆษณาทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ซึ่งคุ้มค่ากว่าที่จะซื้อ และเช่าเวลาของ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง แห่งเดียว ทำให้สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง สูญเสียทั้งผู้ชมรายการ และรายการที่ผู้อุปถัมภ์รายการถอนรายการออกไป อีกทั้งยังทำให้เวลาของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง วางลง โดยไม่สามารถหารายการมาบรรจุนในแผนผังรายการได้ ดังนั้นสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง จึงต้องมีการประมูลเวลา และสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 เป็นผู้ประมูลได้ ซึ่งเวลาที่สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี

ช่อง 3 ประมูลได้นั้น เป็นช่วงเวลาที่มียอดราผู้ชมรายการสูง (Rating) และเป็นเวลาส่วนใหญ่ของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง" (วิชิต หอมโกศล, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2537)

จากการศึกษาพบว่า การที่สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง มีคู่แข่งกันคือ สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 และสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 มีผลทำให้สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง เสมือนกลายเป็นเครือข่ายของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ซึ่งทำให้สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 8 ลำปาง สามารถเรียกส่วนแบ่งผู้ชมกลับมาได้บ้างพอสมควร แต่ก็มีผลทำให้รายการท้องถิ่นลดน้อยลง

2. ผู้อุปถัมภ์รายการ ผู้อุปถัมภ์รายการ เป็นปัจจัยที่สำคัญในการผลิตรายการของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง

ในยุคกองประชาสัมพันธ์เขต ลำปาง สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปางมีผู้อุปถัมภ์รายการทั้งจากส่วนกลางและท้องถิ่น ทั้งผู้อุปถัมภ์รายการที่ซื้อเวลาต่อจากผู้เช่าเวลาของ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง8ลำปาง และเช่าเวลาจากสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง แต่ในยุคศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 2 ลำปาง การทำสัญญาเช่าเวลาของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง8 ลำปาง ต้องทำที่กองคลังในส่วนกลาง เป็นผลทำให้มีผู้อุปถัมภ์รายการจากส่วนกลางเช่าเวลา และซื้อเวลามากกว่าผู้อุปถัมภ์รายการในส่วนภูมิภาค และท้องถิ่นทำให้การผลิตรายการท้องถิ่นมีน้อยลงไปด้วย

นอกจากนี้ ผู้อุปถัมภ์รายการของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง บางส่วนได้ถอนโฆษณาไปซื้อเวลาของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 และสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7

จากการศึกษาพบว่า ในยุคศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 2 ลำปาง ผู้อุปถัมภ์รายการที่มาจากส่วนกลางมีมากกว่าผู้อุปถัมภ์รายการในส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น เนื่องมาจากการทำสัญญาเช่าเวลาในระยะยาวนั้น ต้องทำสัญญาที่กองคลัง โดยเฉพาะการเช่าเวลาของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวี ช่อง 3 ผู้อุปถัมภ์รายการก็เป็นของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 จึงทำให้การผลิตรายการที่สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 8 ลำปาง มีน้อยลง โดยเฉพาะการผลิตรายการท้องถิ่น

3. การควบคุมทางกฎหมาย ในยุคศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 2 ลำปาง สถานี

วิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง มีกฎระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. นโยบายการดำเนินงานของศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 2 ลำปาง
2. ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2518
3. ระเบียบกำหนดอัตราค่าเช่าเวลา สถานีวิทยุโทรทัศน์กรมประชาสัมพันธ์ พ.ศ.2522
4. คำสั่งต่าง ๆ จากคณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์

"การดำเนินงานของฝ่ายผลิตรายการสถานีวิทยุโทรทัศน์ ช่อง 8 จังหวัดลำปาง จะยึดถือหลักข้อปฏิบัติดังกล่าวข้างต้น โดยเฉพาะรายการบันเทิงที่เกี่ยวข้องกับการโฆษณาธุรกิจ หัวหน้าฝ่ายผลิตรายการจะต้องพิจารณาโดยยึดถือหลักนโยบายและกฎข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว จึงขออนุมัติจากวิทยุโทรทัศน์ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ต่อจากนั้น นายสถานี จะส่งรายละเอียดของรายการที่จะนำออกเผยแพร่ทั้งหมด ให้คณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ทางโทรทัศน์ ของคณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (กบว.) พิจารณาก่อนทุกครั้ง จากนั้นนายสถานีสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ก็จะนำเสนอเรื่องต่อผู้อำนวยการศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 2 ลำปาง ให้พิจารณาอนุมัติอีกชั้นหนึ่ง ในกรณีรายการชั่วคราวแต่ถ้าเป็นรายการประจำและต่อเนื่องกันเป็นระยะเวลาาน ผู้อำนวยการศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 2 ลำปาง จะต้องนำเสนอเพื่อขออนุมัติจากอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ก่อนทุกครั้ง" (พรพิศ สิริวัฒน์, สัมภาษณ์, 13 กันยายน 2536)

เมื่อฝ่ายผลิตรายการได้รับอนุมัติ ให้บรรจุรายการแล้วก็จะนำเรื่องแจ้งแก่ฝ่ายการเงินและบัญชีของศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 2 ลำปาง เพื่อรับทราบและเรียกเก็บเงินจากผู้เช่าเวลา ก่อนนำรายการออกอากาศ และฝ่ายผลิตรายการก็จะพิจารณาเลือกบรรจุรายการต่าง ๆ ตามความเหมาะสมของเวลา ในแต่ละวันในการจัดตารางนี้ก็เช่นกัน เจ้าหน้าที่ฝ่ายผลิตรายการยังต้องคำนึงถึง

- นโยบายและกฎข้อบังคับต่าง ๆ
- ความเหมาะสมของประเภทรายการ
- คำนึงถึงเวลาเสนอรายการของสถานีโทรทัศน์ คู่แข่ง
- และจำนวนงบประมาณในการผลิตทั้งหมดไม่ว่าจะเป็น ด้านกำลังเจ้าหน้าที่หรืออุปกรณ์

นอกจากการการควบคุมทางกฎหมายแล้ว ยังมีระเบียบข้าราชการเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ดังที่คุณประเสริฐ สิงสุรเมธ ได้กล่าวไว้ดังนี้

"ระเบียบราชการในเรื่องการทำงานนอกพื้นที่ มีระเบียบเรื่องงบประมาณในการปฏิบัติงานน้อยเกินไปไม่พอเพียงกับการผลิตรายการนอกพื้นที่ได้ เช่นการผลิตรายการที่ต้องถ่ายทำรายการนอกสถานที่ สามารถเบิกค่าที่พักได้เพียง 150 บาท ต่อ 1 คืน ค่าเบี้ยเลี้ยงสำหรับเป็นค่าอาหารได้เพียง 100 บาท ต่อ วัน และถ้าต้องการข้อมูลเพิ่มเติมในการผลิตรายการก็ไม่มีงบประมาณสนับสนุนต้องขอข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยไม่มีค่าตอบแทนให้ ซึ่งบางครั้งก็ไม่ได้ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควรและข้อมูลที่ได้มาก็ไม่เพียงพอในการผลิตรายการก็ต้องปฏิบัติตามระเบียบอย่างเคร่งครัด ทำให้ไม่สามารถผลิตรายการของท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพได้" (ประเสริฐ สิงสุรเมธ, 3 มีนาคม 2537)

"เนื่องจากระเบียบราชการเป็นตัวการสำคัญเป็นปัญหาสำคัญ ในการดำเนินการด้านสื่อมวลชน ทุกอย่างต้องรอคำสั่งต้องรอการขออนุมัติความคล่องตัวในปฏิบัติไม่มีเพียงพอ เช่นกรณีเกิดเหตุการณ์ไฟไหม้ต้องขออนุมัติหัวหน้าข่าวก่อน ถ้าเป็นของเอกชนไม่ต้องรอ" (วิจิต หอมโกศล, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2537)

จากการศึกษาพบว่า ในการผลิตรายการของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2518 เป็นต้นมา มีกฎระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ที่ทำให้การดำเนินงานในการผลิตรายการของ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ขาดความคล่องตัว และไม่เอื้ออิสระในการตัดสินใจ ซึ่งมีบทบาทในการทำให้รายการของท้องถิ่นมีน้อยลง

4. ความต้องการและความสนใจของผู้ชมรายการสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ในยุคศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 2 ลำปาง ได้มีการสำรวจการรับชมโทรทัศน์ของประชาชนภาคเหนือตอนบน (ลำปาง เชียงใหม่ เชียงราย และน่าน) โดยงานสำรวจและสถิติกองสำรวจประชามติ กรมประชาสัมพันธ์ในปี พ.ศ.2528 เรื่องประเภทรายการของ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 8 ลำปาง ที่ได้รับความสนใจจากประชาชนเขตภาคเหนือในเขตอำเภอเมือง และอำเภอรอบนอก ทั้งนี้ ในปี พ.ศ.2528 สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ได้นำเสนอรูปแบบรายการในหลายรูปแบบมีทั้งภาคข่าวสารความรู้ และความบันเทิง ซึ่งในการสำรวจครั้งนี้ จะแบ่งรูปแบบรายการออกเป็น 8 ประเภทด้วยกัน คือ รายการข่าว รายการละคร รายการภาพยนตร์ รายการบันเทิง รายการเกม รายการดนตรี รายการกีฬา รายการสารคดีความรู้ และรายการเพื่อการศึกษ ผลการสำรวจปรากฏว่า ผู้ชมส่วนมากชอบชมรายการประเภทรายการข่าวซึ่งเป็น

รายการที่มาจากส่วนกลางทั้งหมด อันดับรองลงมาคือรายการบันเทิงในทุกรูปแบบ และอันดับสุดท้าย คือ รายการประเภทสารคดีความรู้

จากสำรวจครั้งนี้ ปรากฏว่า การรับชมรายการโทรทัศน์ของประชาชนภาคเหนือตอนบนของกลุ่มผู้รับชมรายการ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง มี 2 ประเภท คือ กลุ่มประชาชนที่อยู่ในเขตเทศบาล จะเป็นประเภทที่สนใจชมรายการประเภทข่าวสารคดี และประชาชนนอกเขตเทศบาล จะเป็นประชาชนที่สนใจชมรายการข่าว และรายการบันเทิงทุกรูปแบบ นอกจากนี้ ยังมีการสำรวจเกี่ยวกับผลการรับชมรายการบันเทิงของท้องถิ่น พบว่ารายการที่ประชาชนสนใจชมเรียงจากมากไปหาน้อยคือ รายการชอพื้นเมือง รายการธรรมชาติ รายการเพลงเพลินอุรา รายการเพลงกล่อมอารมณ์ และ รายการนาฏศิลป์ดนตรีไทย ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับรายการบันเทิงที่มาจากส่วนกลางก็ยังมีผู้ชมน้อยกว่า

จากผลการสำรวจดังกล่าว ทำให้ทราบว่าประชาชนมีความสนใจรายการที่มาจากส่วนกลางมากกว่ารายการของท้องถิ่น จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง จำเป็นต้องปรับผังรายการแพร่ภาพออกอากาศ ให้มีรายการที่มาจากส่วนกลางมากกว่ารายการของท้องถิ่น

ยุคที่ 3 ยุคศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 3 ลำปาง

ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายในที่มีบทบาทในการดำเนินงานของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ในยุคศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 3 ลำปาง ได้แก่

1. การดำเนินงานและการบริหารงาน การบริหารงานและการดำเนินงานของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ในยุคศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 3 ลำปาง เป็นการดำเนินงานโดยรับนโยบายจากส่วนกลาง คือ กรมประชาสัมพันธ์ ให้ทำการถ่ายทอดรายการโดยผ่านทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ได้เริ่มถ่ายทอดรายการมายังสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปางในวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2531

ในยุคศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 3 ลำปาง จะถ่ายทอดรายการข่าวจากสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ซึ่งเป็นสถานีแม่ข่ายของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง เป็นการส่งข่าวสารจากส่วนกลางไปสู่ประชาชนในส่วนภูมิภาค เพื่อให้การรับรู้

ข่าวสาร เป็นไปอย่างเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ยังมีการถ่ายทอดรายการเพื่อการศึกษาให้แก่ประชาชนเป็นการให้บริการการศึกษาแก่ประชาชน ที่เป็นนักศึกษาของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เช่น มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช กระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น

"ในการดำเนินการให้ความร่วมมือประสานงานกับส่วนราชการต่างๆ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ให้ความร่วมมือเป็นปกติอยู่แล้วแต่บางที่การขอความร่วมมือ ก็มาแบบรวดเร็วจนถึงไม่ทัน ก็ต้องเอารายการบางรายการซึ่งบางที่เป็นรายการของส่วนภูมิภาคหรือของท้องถิ่นออกไป" (จิรพร ทองบ่อ, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2537)

"เรื่องนโยบายการให้ความบันเทิงแก่ประชาชน ในแนวโน้มที่เป็นการส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรมของชาติและของท้องถิ่นในภาคเหนือ ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ยังอนุมัติให้จัดรายการเพื่อท้องถิ่น เช่นรายการละครซอพื้นเมือง และรายการที่ผลิตโดยประชาชนในท้องถิ่น โดยสามารถตัดสินใจในการเช่าเวลาได้แต่ต้องผ่านตัวแทนจากกรมประชาสัมพันธ์ให้พิจารณา ก่อน และต้องทำเรื่องเสนอไปยังสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11" (จรูญศักดิ์ อรุณสิทธิ์, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2537)

จากการศึกษาพบว่า สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ได้รับนโยบายให้ดำเนินการถ่ายทอดรายการจาก สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 เป็นหลักและอนุมัติให้มีการผลิตรายการของท้องถิ่นได้ แต่อย่างไรก็ตาม รายการส่วนใหญ่เป็นรายการที่มาจากส่วนกลาง คิดเป็นร้อยละ 82.48 และรายการที่สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง จัดแผนผังรายการเอง คิดเป็นร้อยละ 17.52

2. ความเป็นมืออาชีพ เนื่องจากการที่ต้องเป็นเครือข่ายของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ทำให้เวลาในการผลิตรายการของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปางเกือบจะไม่มี ฝ่ายรายการจึงไม่มีงานผลิตรายการเอง ยกเว้น ฝ่ายข่าวที่จะต้องผลิตรายการข่าวท้องถิ่น เพื่อเผยแพร่ข่าวสารของส่วนภูมิภาคและข่าวท้องถิ่น (จิรพร ทองบ่อ, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2537)

จากการศึกษาพบว่า บุคลากรที่มาทำงานด้านฝ่ายรายการมีผู้ที่จบการศึกษาทางด้านนี้โดยตรงแต่เนื่องจากเวลาในการผลิตรายการของท้องถิ่นมีน้อยมาก บุคลากรในฝ่ายรายการของในยุคศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 3 ลำปาง จึงไม่ได้มีบทบาทในการผลิตรายการ แต่จะเป็นผู้ประสานงาน และร่วมผลิตรายการกับผู้ผลิตรายการของท้องถิ่นเท่านั้น

3. เทคโนโลยีในการแพร่ภาพออกอากาศ ในการเป็นเครือข่ายของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ทำให้มีการปรับปรุงเทคโนโลยีทางด้านการถ่ายทอดรายการโดยเป็นการถ่ายทอดสัญญาณผ่านดาวเทียม และเมื่อวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2535 ได้มีการติดตั้ง IVSE (Television Satellite Earth Station) เป็นสถานีภาครับพื้นดินดาวเทียมเพื่อเชื่อมโยงสัญญาณวิทยุโทรทัศน์ทั่วประเทศ ซึ่งเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ ประชาชนทั่วประเทศของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11(กรมประชาสัมพันธ์ 2535)

"แต่ในทางปฏิบัติจริง เมื่อเทคโนโลยีเจริญก้าวหน้ามากขึ้น จากการแพร่ภาพออกอากาศโดยตรงผ่านเครื่องส่งกลายเป็นการถ่ายทอดผ่านสัญญาณไมโครเวฟและเชื่อมโยงสัญญาณผ่านดาวเทียม ซึ่งมีผลทำให้รายการที่มาจากส่วนกลาง หรือรายการที่ถ่ายทอดมาจากสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 มีเวลาออกอากาศเพิ่มมากขึ้น จนกระทั่งเวลาของรายการท้องถิ่นหรือรายการของ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง เหลือน้อยลง" (วิจิต หอมโกศล, สัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2537)

จากการศึกษาพบว่า การที่เทคโนโลยีก้าวหน้าและทันสมัยขึ้น ทำให้สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ได้กลายเป็นเครือข่ายของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ดังนั้นรายการส่วนใหญ่จึงเป็นรายการที่สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ผลิตรายการให้ และถ่ายทอดรายการมายังสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ทำให้รายการที่มาจากส่วนกลางมีมากกว่ารายการของท้องถิ่น

4. งบประมาณ ในยุคศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 3 ลำปาง สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ได้ประสบปัญหาในเรื่องงบประมาณเช่นกัน เมื่อต้องเป็นเครือข่ายของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 เนื่องจากงบประมาณที่ได้รับจะต้องถูกแบ่งไปให้สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11

นอกจากนี้ รายได้ที่สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ได้รับจากการให้เช่าเวลา ตามนโยบายของกรมประชาสัมพันธ์ จะต้องนำส่งรายได้เพื่อไปปรับปรุงและพัฒนาสถานีเพื่อการศึกษา คือ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ซึ่งไม่มีรายได้จากการเช่าเวลา ส่งผลมาถึงงบประมาณของสถานีที่จะนำมาผลิตรายการสำหรับส่วนภูมิภาคเป็นสาเหตุที่ทำให้รายการของส่วนภูมิภาค หรือรายการท้องถิ่นมีส่วนลดส่วนรายการออกอากาศน้อยกว่ารายการที่มาจากส่วนกลาง

ปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายนอกที่มีบทบาทในการดำเนินงานของสถานีวิทยุโทรทัศน์ แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ในยุคศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 3 ลำปาง ได้แก่

1. **คู่แข่งชั้น** เนื่องจากสถานีโทรทัศน์ในส่วนกลางทุกช่องคือ สถานีโทรทัศน์ไทย ทีวีสี ช่อง 3 สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 และสถานี โทรทัศน์ช่อง 9 อสมท. ได้มีการพัฒนาระบบการถ่ายทอดสัญญาณ จากการถ่ายทอดสัญญาณ ภาคพื้นดิน (ระบบไมโครเวฟ) มาเป็นการถ่ายทอดผ่านดาวเทียม ทำให้ผู้ชมในส่วภูมิภาค ได้มีโอกาสรับชมรายการจากส่วนกลาง ซึ่งน่าสนใจและน่าติดตามชมรายการจากสถานี เหล่านี้มากกว่าของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง

ถึงแม้ว่า สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง จะเป็นเครือข่าย ของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 แต่ในความเป็นจริงแล้ว รายการส่วนใหญ่ ของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 เป็นรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ไม่ สามารถแข่งขันกับรายการจากสถานีช่องอื่น ๆ ทำให้รายการไม่ได้รับความนิยมจากประชาชน ทั่วไปในส่วนภูมิภาคมากนัก นอกจากนักศึกษาจากสถาบันต่าง ๆ ที่ต้องการเรียนทางโทรทัศน์

จากการศึกษาพบว่า สถานีอื่น ๆ ที่ขยายเครือข่ายมายังส่วนภูมิภาค ได้แบ่งผู้ชม รายการไปจากสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง เกือบสิ้นเชิง

2. **ผู้อุปถัมภ์รายการ** ในยุคศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 3 ลำปางถึงแม้ว่าสถานีวิทยุ โทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง จะเป็นเครือข่ายของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ก็ตามซึ่งมีการถ่ายทอดรายการจากสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 แต่ก็ยังมีเวลาที่สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง สามารถให้ประชาชน ได้เช่าเวลาได้

จากการศึกษาพบว่า เวลาที่ว่างดังกล่าว นอกจากจะให้ประชาชนในท้องถิ่นเช่า เวลาแล้วยังให้หน่วยงานราชการต่าง ๆ ที่ผลิตรายการเพื่อเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์หน่วยงานให้กับประชาชนอีกด้วย เช่น รายการบ้านไร่ของเรา จัดโดยกรมส่งเสริมการเกษตร ทุกวัน อังคาร พุธ สิบตี และเสาร์ เวลา 07.30-07.35 น. ต้องเสียค่าเช่าเวลาครั้งละ 900 บาท ทั้งนี้ แต่เดิมในยุคกองประชาสัมพันธ์เขต ลำปาง และในยุคศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 3 ลำปางรายการที่มาจากส่วนราชการต่าง ๆ ไม่ต้องเสียค่าเช่าเวลา

แต่อย่างไรก็ตาม เวลาที่เป็นของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 8 ลำปาง มีจำนวนน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับเวลาที่ต้องทำการ ถ่ายทอดรายการจากสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ทำให้ไม่ค่อยมีผู้สนใจมาเข้าเวลาออกอากาศมากนัก ทั้งนี้ มีปัจจัยคู่แข่งกันมาประกอบด้วย ทำให้รายการของท้องถิ่นมีน้อยกว่ารายการที่มาจากส่วนกลาง ซึ่งรายได้จากค่าเช่าเวลานี้ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง จะต้องส่งไปยังสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11

3. การควบคุมทางกฎหมาย หน่วยงานที่ของทางราชการที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการแพร่ภาพออกอากาศและการโฆษณาทาง สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง เพื่อให้เป็นไปในแนวทางเดียวกับหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบของ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ในยุคศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 3 ลำปาง มี 3 หน่วยงานคือ

3.1 คณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ (กทช.) รับผิดชอบเกี่ยวกับกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์

3.2 สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (คคบ.) สำนักงานนายกรัฐมนตรี ทำหน้าที่ควบคุมเกี่ยวกับการโฆษณา เพื่อให้มีผู้ฟังและผู้ชมถูกต้อง

3.3 คณะกรรมการอาหารและยา (ออย.) กระทรวงสาธารณสุข ทำหน้าที่ควบคุมการโฆษณาเฉพาะอาหารและยา รวมทั้งเครื่องสำอางด้วย

สำหรับสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ได้มีเจ้าหน้าที่จากคณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (กบว.) มาประจำสถานี เพื่อพิจารณารายการต่าง ๆ และประสานงานกับคณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (กบว.) ของส่วนกลาง (จิรพร ทองบ่อ, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2537)

จากการศึกษาพบว่า ในยุคศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 3 ลำปางนี้ รายการของท้องถิ่นมีน้อยมาก เนื่องจากต้องมีการถ่ายทอดรายการจากสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ทำให้ปัจจัยการควบคุมทางด้านกฎหมายไม่ค่อยมีบทบาทต่อการผลิตรายการของท้องถิ่น เพียงแต่มีการพิจารณาบทรายการที่จะทำการบันทึกเทปโทรทัศน์ก่อนเท่านั้น

4. ความต้องการและความสนใจของผู้ชมรายการ จากการสำรวจและสัมภาษณ์ทัศนคติการรับชมรายการโทรทัศน์ในเขตบริการของศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 3 ลำปาง ในเขต 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ของฝ่ายส่งเสริมงานวิทยุและโทรทัศน์ ศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 3 ลำปางในพ.ศ. 2532 พบว่า

รายการที่ประชาชนนิยมเป็นอันดับหนึ่ง คือ รายการข่าว จากสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 รองลงมาคือ รายการละคร จากสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 และอันดับ 3 เป็นรายการกีฬา จากสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7

ส่วนรายการที่ประชาชนนิยมมากที่สุดของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง (สทท.11) คือรายการมวย สำหรับรายการเพื่อการศึกษาที่มีผู้ชมรายการมากที่สุดคือ นักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง

ทั้งนี้ จากผลการสำรวจ จำนวนผู้ชมรายการโทรทัศน์ของสถานีวิทยุโทรทัศน์ในภาคเหนือ ปรากฏว่า มีผู้ชมรายการของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง (สทท.11) น้อยกว่าสถานีโทรทัศน์ช่อง อื่น ๆ แสดงให้เห็นว่า ประเภทรายการโทรทัศน์ที่น่าเสนอทาง สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง (สทท.11) จะเป็นปัจจัยในการรับชมรายการของผู้ชม

จากการศึกษา พบว่าสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ในยุคศูนย์ประชาสัมพันธเขต 3 ลำปาง รายการท้องถิ่นไม่ได้รับความนิยมจากประชาชนในเขตภาคเหนือตอนบน ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของการดำเนินงานของ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ในฐานะสื่อมวลชนส่วนภูมิภาค

เนื่องจาก ลักษณะการผลิตรายการของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง เป็นลักษณะของการรับนโยบายจากรัฐบาลในส่วนกลางเป็นส่วนใหญ่ การที่สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง จะทำการผลิตรายการเอง นอกเหนือจากรายการข่าวท้องถิ่นนั้นจะไม่มี อย่างไรก็ตามทั้งปัจจัยด้านงบประมาณ และปัจจัยบุคลากรของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง โดยเฉพาะในฝ่ายการผลิตรายการก็ได้มีเอื้ออำนวยให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายผลิตรายการออกอากาศได้ ฝ่ายผลิตรายการควรได้รับการปรับปรุงนโยบายและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในฝ่าย เพื่อสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 8 ลำปาง จะได้ดำเนินงานในฐานะสื่อมวลชนส่วนภูมิภาคได้เต็มที่

สรุป ปัจจัยที่มีบทบาทในการดำเนินงานของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ในฐานะสื่อมวลชนส่วนภูมิภาค ในแต่ละยุค

ในยุคกองประชาสัมพันธเขต ลำปาง ปัจจัยภายใน คือ การบริหารและการดำเนินงาน ได้แก่ นโยบายจากส่วนกลาง ทำให้สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 8 ลำปาง

มีรายการทั้งที่มาจากส่วนกลางและรายการท้องถิ่น สำหรับผู้บริการสถานีสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง สามารถที่จะตัดสินใจในการดำเนินงานเองได้ ส่วนปัจจัยความเป็นมืออาชีพนั้น ในยุคนี้มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถผลิตรายการโทรทัศน์ที่มีคุณภาพ เนื่องจากเป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาทางด้านนิเทศศาสตร์มาโดยตรง สำหรับปัจจัยเทคโนโลยีการแพร่ภาพออกอากาศ เนื่องจากในระยะแรกยังไม่มีอุปกรณ์ในการผลิตรายการที่มีคุณภาพเพียงพอ จึงต้องรับรายการที่ส่งมาจากส่วนกลาง ต่อมาในระยะหลังเมื่อได้รับอุปกรณ์ในการผลิตรายการมาแล้ว สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง จึงได้ดำเนินการผลิตรายการเอง ส่วนปัจจัยงบประมาณนั้นจะเกี่ยวข้องกับผู้ที่มาเช่าเวลาในการแพร่ภาพออกอากาศ ซึ่งจะมาจากบริษัทห้างร้านจากส่วนกลางทั้งสิ้น เพราะมีอำนาจในการซื้อเวลามากกว่าคนในท้องถิ่น ปัจจัยภายนอก คือ ผู้อุปถัมภ์รายการจะมาจากส่วนกลางมากกว่าท้องถิ่น ปัจจัยความต้องการและความสนใจของผู้ชมรายการ พบว่า ประชาชนในท้องถิ่น มีความต้องการชมรายการจากส่วนกลางมากกว่ารายการที่ผลิตขึ้นในท้องถิ่น

ในยุคทองประชาสัมพันธ์เขต 2 ลำปาง ปัจจัยที่มีบทบาทในการดำเนินงานของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ในยุคนี้คือปัจจัยภายใน ได้แก่ การบริหารงานและการดำเนินงาน ซึ่งเป็นนโยบายจากส่วนกลาง กำหนดว่าต้องให้บริการข่าวสารข้อมูลจากส่วนกลางมาแพร่ภาพออกอากาศมากกว่ารายการที่ผลิตขึ้นในท้องถิ่น และผู้บริหารสถานีไม่มีอำนาจในการตัดสินใจให้เช่าเวลา จะต้องได้รับความเห็นชอบจากส่วนกลางก่อน สำหรับปัจจัยความเป็นมืออาชีพ ในยุคนี้ มีบุคลากรในฝ่ายรายการที่จบการศึกษาทางด้านนิเทศศาสตร์มาโดยตรง เพียง 1 คน เท่านั้น ทำให้ไม่สามารถผลิตรายการในท้องถิ่นได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ และนอกจากนั้น ปัจจัยทางด้านงบประมาณก็มีส่วนทำให้ไม่สามารถผลิตรายการในท้องถิ่นได้ จำเป็นจะต้องนำเข้าเทปโทรทัศน์ซึ่งส่งมาจากส่วนกลางออกอากาศแทน เนื่องจากปัจจัยทางด้านเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า และทันสมัยของส่วนกลาง ส่งผลให้รายการส่วนใหญ่ในยุคนี้เป็นรายการที่มาจากส่วนกลางเกือบทั้งสิ้น สำหรับปัจจัยภายนอก คือ สถานีคู่แข่งกัน ในยุคนี้ สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 และสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 ได้ขยายเครือข่ายมาทางภาคเหนือ และได้แบ่งส่วนผู้ชมรายการไปทำให้ผู้อุปถัมภ์รายการงดให้การสนับสนุนจึงทำให้ต้องให้ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 เช่าเวลาออกอากาศ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยการควบคุมทางกฎหมาย โดยมีกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ มาเป็นตัวกำหนดในการผลิตรายการของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ทำให้สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ขาดความคล่องตัว และไม่มีอิสระในการตัดสินใจ และปัจจัยความต้องการและความสนใจของผู้ชมรายการ พบว่า ผู้ชมรายการส่วนใหญ่ต้องการชมรายการที่มาจากส่วนกลางมากกว่า

ในยุคศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 3 ลำปาง บัจจัยที่มีบทบาทในการดำเนินงานของ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 8 ลำปาง คือ บัจจัยภายใน ได้แก่ การบริหาร และการดำเนินงาน ต้องรับนโยบายจากกรมประชาสัมพันธ์ ให้เป็นสถานีถ่ายทอดในเครือข่าย ของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 จึงมีผลต่อการผลิตรายการของท้องถิ่นเป็น อย่างมาก แต่อย่างไรก็ตาม ก็ยังมีรายการที่สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ผลิตขึ้นเองอยู่บ้างเพียง ร้อยละ 17.52 ส่วนบัจจัยความเป็นมืออาชีพนั้น ในยุคนี้ ก็ยังคงมีปัญหาคือ มีบุคลากรที่จบการศึกษาทางนิเทศศาสตร์น้อยมาก ไม่สามารถผลิตรายการได้ เอง เป็นเพียงผู้ประสานงานและร่วมผลิตรายการ กับผู้จัดรายการของท้องถิ่นบางรายการ เท่านั้น บัจจัยทางด้านเทคโนโลยีในการแพร่ภาพออกอากาศ ในยุคนี้มีการถ่ายทอดสัญญาณ ผ่านดาวเทียมทั่วประเทศ จึงทำให้สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง สามารถรับสัญญาณการถ่ายทอดรายการจากสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ตาม นโยบายของกรมประชาสัมพันธ์ได้อย่างมีคุณภาพ จากบัจจัยทางด้านงบประมาณ รายได้ ที่สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง ได้รับจากการเช่าเวลาของทางสถานี ส่วนหนึ่งจะต้องนำส่งส่วนกลาง เพื่อนำไปสนับสนุนการดำเนินงานของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่ง ประเทศไทย ช่อง 11 ซึ่งไม่มีรายได้จากการขายโฆษณา ทำให้งบประมาณที่ได้รับของสถานี วิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง เพื่อมาผลิตรายการของท้องถิ่นน้อยลง สำหรับ บัจจัยภายนอก ได้แก่ คู่แข่งชั้น ยุคนี้มีสถานีจากส่วนกลางที่ขยายเครือข่ายมายังเขตภาคเหนือ ตอนบนที่คู่แข่งชั้นเพิ่มขึ้นเป็น 4 สถานี ได้แก่ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อสมท. สถานี โทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 และสถานีโทรทัศน์ ช่อง 9 อสมท. ซึ่งมีรายการที่น่าสนใจมากกว่า จึงทำให้แบ่งส่วนผู้ชมรายการไปจากสถานีวิทยุ โทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปางเกือบทั้งสิ้น และส่งผลกระทบต่อบัจจัยผู้อุปถัมภ์ รายการส่วนท้องถิ่นทำให้การสนับสนุนรายการของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปางเกือบทั้งสิ้น คงมีแต่ผู้อุปถัมภ์รายการจากส่วนกลางเท่านั้น และบัจจัยการควบคุม ทางกฎหมายไม่ค่อยจะมีบทบาทต่อการผลิตรายการท้องถิ่นมากเท่าไร เพียงแต่มีการพิจารณา บทโทรทัศน์ก่อนที่จะทำการบันทึกเทปเท่านั้น และบัจจัยความต้องการและความสนใจของ ผู้ชมรายการประชาชน ในท้องถิ่นยังนิยมรายการที่มาจากส่วนกลางมากกว่ารายการของท้องถิ่น เหมือนกับ 2 ยุคที่ผ่านมา